

شیوه‌نامه توسعه فعالیت‌های مستعدان در مدارس و مراکز یادگیری مناطق محروم

مقدمه

در راستای اجرایی‌سازی اقدام‌های ۱-۲-۱، ۲-۲-۱، ۳-۲-۱، ۴-۲-۱، ۵-۲-۱ و ۱۰-۲-۱ سند راهبردی کشور در امور نخبگان (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی) و با عنایت به چشم‌انداز سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، به منظور تحقق مأموریت و نیل به اهداف «طرح شناسایی و هدایت استعدادها برتر (شهاب)» و در اجرای سیاست‌های اجرایی طرح شهاب در محور «هدایت» مبنی بر «تنوع‌بخشی به موقعیت‌ها و تجربه‌های یادگیری برای تمام دانش‌آموزان» در دوره ابتدایی و «ارتقاء کیفیت تحصیل رسمی، غنی‌سازی در حوزه‌های استعدادی و پرورش مهارت‌های پایه اثرگذاری نخبگانی (خلاقیت، حل مسئله، رهبری و همدلی اجتماعی) مستعدان» در دوره متوسطه (مصوب شورای راهبری طرح شهاب)، بنیاد ملی نخبگان با تصویب این شیوه‌نامه از توسعه فعالیت‌های مستعدان در مدارس و مراکز یادگیری مناطق محروم پشتیبانی می‌کند.

ماده ۱: تعاریف

در این شیوه‌نامه، عنوان‌های اختصاری زیر، جایگزین عبارت‌های کامل آنها می‌شود:

- الف. «بنیاد ملی» به جای «بنیاد ملی نخبگان»؛
- ب. «بنیاد استانی» به جای «هر یک از بنیادهای نخبگان استان‌های کشور»؛
- ج. «معاونت مستعدان» به جای «معاونت مستعدان و آینده‌سازان بنیاد ملی»؛
- د. «کارگروه» به جای «کارگروه توسعه فعالیت‌های مستعدان در مدارس و مراکز یادگیری مناطق محروم» که ترکیب و شرح وظایف آن در ماده ۳ این شیوه‌نامه آمده است؛
- ه. «دانش آموز مستعد» به جای «هریک از دانش‌آموزان دوره متوسطه مشمول گروه مستعدان» مطابق مفاد سیاست اجرایی طرح شهاب در محور «شناسایی» دوره متوسطه؛
- و. «مدارس» به جای «هریک از انواع مدارس اعم از مدارس عادی دولتی، مدارس شبانه‌روزی، مدارس نمونه دولتی، مدارس شاهد، مدارس هیئت امنایی و مدارس ماندگار»؛
- ز. «مراکز» به جای «هریک از انواع مراکز یادگیری برون‌مدرسه‌ای اعم از کانون‌های فرهنگی-تربیتی، مراکز کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، دارالقرآن‌ها، پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی و فرهنگ‌سراها»؛
- ح. «کارگزار» به جای «هریک از اشخاص حقیقی یا حقوقی یا نهادهای مردمی که برای کمک به اجرای این شیوه‌نامه با بنیاد ملی همکاری می‌کند».

ماده ۲: اهداف

اهداف اجرای این برنامه عبارت است از:

- ۱-۲. رشد و بالندگی مستعدان در مناطق مختلف (با تأکید بر مناطق محروم) و بهره‌گیری از توانمندی‌ها و قابلیت‌های آنان در تعالی و پیشرفت متوازن مناطق مختلف کشور؛
- ۲-۲. تحقق ویژگی‌های مدرسه مطلوب در چشم‌انداز سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مبنی بر دارا بودن «ظرفیت پذیرش تفاوت‌های فردی، کشف و هدایت استعداد‌های متنوع فطری و پاسخ‌گویی به نیازها، علائق و رغبت دانش‌آموزان در راستای مصالح و چارچوب نظام معیار اسلامی».
- ۳-۲. ارتقای سطح کیفی فعالیت‌های مدارس و مراکز محل تجمع مستعدان به‌منظور تربیت متوازن تمام‌ساحتی، ارتقاء کیفیت تحصیل، پرورش مهارت‌های پایه اثرگذاری نخبگانی و استعداد‌های خاص آنان؛

ماده ۳: کارگروه

به‌منظور برنامه‌ریزی و هماهنگی اجرای این شیوه‌نامه، «کارگروه توسعه فعالیت‌های مستعدان در مدارس و مراکز یادگیری مناطق محروم» با ترکیب و وظایف زیر تشکیل می‌شود:

۱-۳. ترکیب اعضای کارگروه

- الف. معاون مستعدان، به‌عنوان رئیس کارگروه؛
- ب. مدیرکل دفتر شناسایی و هدایت مستعدان، به‌عنوان دبیر کارگروه؛
- ج. دو نفر از رؤسای بنیادهای استانی (به پیشنهاد رئیس کارگروه و تأیید و صدور ابلاغ قائم‌مقام بنیاد ملی)؛
- د. سه نفر از صاحب‌نظران و مسئولان مدارس و مراکز (به پیشنهاد رئیس کارگروه و تأیید و صدور ابلاغ قائم‌مقام بنیاد ملی).

۲-۳. وظایف کارگروه

- الف. تبیین راهبردها و سیاست‌های بنیاد ملی در اجرای شیوه‌نامه؛
 - ب. بررسی و تأیید صلاحیت کارگزاران مجری فرایندهای ارزیابی مدارس و مراکز متقاضی و کارگزاران واسطه اعطای تسهیلات به مدارس و مراکز منتخب؛
 - ج. بررسی شرایط و سوابق عملکردی مدارس و مراکز متقاضی و تأیید مدارس و مراکز منتخب؛
 - د. طراحی مسیر ارتقاء مدارس و مراکز منتخب و تعیین سطوح مختلف بالندگی و اثربخشی آنها؛
 - هـ. زمینه‌سازی برای تقویت مدارس و مراکز دارای ظرفیت جذب دانش‌آموزان مستعد (با تأکید بر مناطق محروم)؛
 - و. تدوین دستورعمل‌های اجرایی شیوه‌نامه در صورت نیاز (از جمله دستورعمل انتخاب کارگزاران)؛
 - ز. نظارت بر روند اجرای شیوه‌نامه و عملکرد کارگزاران و مدارس و مراکز منتخب.
- تبصره:** کارگروه می‌تواند بخشی از وظایف خود را به کارگزاران یا بنیادهای استانی واگذار نماید.

ماده ۴: شرایط مدارس و مراکز

هر یک از مدارس یا مراکز متقاضی برای بهره‌مندی از تسهیلات این شیوه‌نامه، باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱-۴. به تشخیص کارگروه، تعداد قابل قبولی از دانش‌آموزان مستعد در مدرسه مشغول به تحصیل بوده (یا از آن فارغ‌التحصیل شده) و یا در انجمن‌های مرکز عضویت داشته باشند؛

۲-۴. مدیر، معاونان، معلمان، مربیان و سایر همکاران مدرسه یا مرکز، به تشخیص کارگروه توانمندی اولیه لازم در زمینه شناسایی و هدایت مستعدان را دارا باشند؛

۳-۴. شرایط لازم برای ثبات مدیر، عوامل اجرایی و آموزشی مدرسه یا مرکز، در دوره زمانی قابل قبول به تشخیص کارگروه فراهم باشد؛

۴-۴. فضای کالبدی، منابع انسانی، مادی و مالی مدرسه یا مرکز متناسب با استانداردهای وزارت آموزش و پرورش، به تشخیص کارگروه در حد قابل قبولی تأمین شده باشد؛

۵-۴. مدارس دارای قدمت و سابقه طولانی فعالیت مؤثر آموزشی و فرهنگی در سطح کشور، استان‌ها و شهرستان‌ها که دانش‌آموختگان برجسته‌ای در گذشته داشته‌اند، از اولویت برخوردارند.

تبصره: مدت اعتبار تأیید هر یک از مدارس یا مراکز منتخب، حداکثر یک سال شمسی است و تمدید این مدت، منوط به ارائه گزارش عملکرد مدرسه یا مرکز و تأیید مجدد کارگروه است.

ماده ۵: تسهیلات

هر یک از مدارس یا مراکز منتخب، در طول مدت اعتبار تأییدیه کارگروه، مشمول بهره‌مندی از تسهیلات زیر خواهد بود:

۱-۵. اعطای اولویت به دانش‌آموزان مدارس یا مراکز برای حضور در برنامه‌های دانش‌آموزی بنیادهای نخبگان استانی؛

۲-۵. ایجاد زمینه همکاری دانشجویان و طلاب مستعد، استادیاران جوان و معلمان برگزیده مشمول تسهیلات بنیاد ملی نخبگان با مدارس یا مراکز در قالب همکاری دانشجویی و طلبگی (مطابق مقررات توسعه فعالیت‌های علمی و فرهنگی دانشجویان و طلاب مستعد کشور) و ایفای مسئولیت اجتماعی (مطابق مقررات توسعه فعالیت‌های استادیاران جوان و معلمان برگزیده)؛

۳-۵. اعطای امتیاز به مدیران، معاونان، معلمان، مربیان و سایر همکاران مدارس یا مراکز، دانشجویان و طلاب فعال در مدارس یا مراکز و دانش‌آموزان برگزیده این مدارس یا مراکز (به انتخاب شورای مدرسه یا مرکز، براساس سهمیه اعلامی از سوی بنیاد ملی نخبگان) برای بهره‌مندی از تسهیلات ویژه معلمان برگزیده، دانشجویان و طلاب مستعد و دانش‌آموختگان برتر در بنیاد ملی نخبگان؛

۴-۵. پرداخت کمک هزینه انجام تعمیرات (و زیباسازی) و خرید تجهیزات (مانند تجهیزات رفاهی، لوازم آزمایشگاهی، رایانه و هوشمندسازی، کتاب و منابع آموزشی، وسایل ورزشی و ابزار هنری)؛

۵-۵. پرداخت کمک هزینه توانمندسازی مدیر، معاونان، معلمان، مربیان و سایر همکاران؛

- ۵-۶. پرداخت کمک‌هزینه خرید خدمات آموزشی و پرورشی (مانند برنامه ویژه مدرسه «بوم»، فعالیت‌های فوق‌برنامه، پرورش مهارت‌های پایه نخبگانی و آموزش‌های معرفتی و هویتی)؛
- ۵-۷. پرداخت کمک‌هزینه فعالیت‌های دانش‌آموزی (مانند شورای دانش‌آموزی، اردوها و بازدیدها، انجام پروژه‌های دانش‌آموزی و ثبت اختراعات دانش‌آموزان)؛
- ۵-۸. پرداخت کمک‌هزینه کیفیت‌بخشی فرایند مستمر هدایت تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان؛
- ۵-۹. پرداخت کمک‌هزینه آموزش، مشاوره و مددکاری اجتماعی ویژه خانواده دانش‌آموزان؛
- ۵-۱۰. پرداخت کمک‌هزینه ارجاع دانش‌آموزان به مراکز یادگیری برون‌مدرسه‌ای و هسته‌ها و مراکز مشاوره؛
- ۵-۱۱. پرداخت کمک‌هزینه حضور دانش‌آموزان در رویدادهای معتبر دانش‌آموزی (مانند رویدادهای آموزشی و رقابتی)؛
- ۵-۱۲. پرداخت کمک‌هزینه برگزاری و اعطای جایزه به برگزیدگان رویدادهای دانش‌آموزی (مانند نمایشگاه دست‌آوردها، رویداد استعدادیابی و مراسم مناسبتی)؛
- ۵-۱۳. پرداخت کمک‌هزینه پذیرش و ثبت‌نام رایگان دانش‌آموزان مستعد کم‌بضاعت و تأمین بخشی از هزینه‌های آنان (مانند هزینه ایاب‌وذهاب و خرید ملزومات آموزشی).
- تبصره:** سقف مبلغ تسهیلات بند ۵-۴ تا ۵-۱۳ را قائم‌مقام بنیاد ملی و مبلغ تسهیلات قابل اعطا به هر یک از مدارس یا مراکز منتخب را کارگروه تعیین می‌کند.

ماده ۶: فرایند اجرا

- برای اجرای این شیوه‌نامه، گام‌های زیر طی می‌شود:
- ۶-۱. قائم‌مقام بنیاد ملی، سهمیه و سقف مبلغ تسهیلات این شیوه‌نامه را برای دوره زمانی مشخص تعیین می‌کند؛
- ۶-۲. مدیران مدارس و مراکز متقاضی، در بازه زمانی تعیین شده از سوی معاونت مستعدان، اطلاعات خود را در سامانه جامع اطلاعاتی بنیاد بارگذاری و درخواست خود را برای بهره‌مندی از تسهیلات، در سامانه ثبت می‌کنند؛
- ۶-۳. معاونت مستعدان، با همکاری بنیادهای استانی یا کارگزاران مورد تأیید کارگروه، پرونده مدارس و مراکز متقاضی را بررسی و راستی‌آزمایی می‌کند.
- ۶-۴. کارگروه، پس از بررسی شرایط، ویژگی‌ها و سوابق عملکردی مدارس و مراکز متقاضی، مدارس و مراکز منتخب را مشخص و سطوح مختلف بالندگی و اثربخشی آنها را تعیین می‌کند.
- تبصره ۱:** چنانچه مدرسه یا مرکز متقاضی در کارگروه برگزیده نشود، در صورت رفع نواقص و ارتقای سطح منابع و فعالیت‌های خود، می‌تواند پس از گذشت دست‌کم شش ماه از اعلام نتیجه کارگروه، درخواست مجدد خود را برای بهره‌مندی از این تسهیلات در سامانه ثبت نماید.
- ۶-۵. معاونت مستعدان، با همکاری بنیادهای استانی، به‌طور مستقیم یا از طریق کارگزاران مورد تأیید کارگروه، بر اساس مفاد این شیوه‌نامه، از مدارس و مراکز منتخب پشتیبانی و بر فعالیت آنان نظارت می‌کند.

تبصره ۲: چنانچه در هر مرحله از بررسی‌ها مشخص شود هریک از مدارس یا مراکز متقاضی اطلاعات خلاف واقع را به بنیاد ملی ارائه کرده یا هریک از مدارس یا مراکز منتخب تسهیلات دریافتی را برای موضوعی متفاوت یا مغایر با موضوع هدف گذاری شده هزینه کرده است، شخصیت حقیقی مدیر مدرسه یا مرکز، علاوه بر محرومیت از تسهیلات این شیوه‌نامه، از سایر تسهیلات و حمایت‌های بنیاد ملی نیز محروم و عدم صداقت آنان به مراجع ذی‌ربط اعلام می‌شود. در صورت ضرورت، شخصیت حقوقی مدرسه یا مرکز نیز از تسهیلات این شیوه‌نامه محروم خواهد شد. همچنین، حق پیگیری موضوع به صورت حقوقی نیز برای بنیاد ملی محفوظ خواهد بود. تشخیص مصادیق مربوط به این بند و تصمیم‌گیری در این خصوص، بر عهده کارگروه است.

۶-۶. مدارس و مراکز مشمول دریافت تسهیلات این شیوه‌نامه، در پایان سال تحصیلی گزارش تفصیلی فعالیت‌های انجام شده با استفاده از تسهیلات اعطایی و اهم نتایج و دست‌آوردهای این فعالیت‌ها را تهیه و از طریق بنیادهای استانی، به دبیرخانه کارگروه ارسال می‌کنند.

ماده ۷: تفسیر مفاد و موارد خاص

شرح موارد مسکوت و تفسیر مفاد این شیوه‌نامه بر عهده معاونت مستعدان و تصمیم‌گیری در مواردی که به تشخیص معاونت مستعدان، «مورد خاص» شناخته می‌شوند، بر عهده قائم‌مقام بنیاد ملی است.

ماده ۸: نظارت و ارزیابی

معاونت مستعدان در هر سال، حُسن اجرای این شیوه‌نامه را بر اساس شاخص‌های زیر ارزیابی و گزارش آن را تهیه و به قائم‌مقام بنیاد ملی ارائه می‌کند:

- ۸-۱. تعداد مدارس و مراکز متقاضی و منتخب و الگوی پراکندگی آنها در انواع مدارس و مراکز و در سطح کشور؛
- ۸-۲. جمعیت دانش‌آموزان مستعد تحت پوشش مدارس و مراکز منتخب؛
- ۸-۳. نوع، میزان و زمان بهره‌مندی مدارس و مراکز منتخب از تسهیلات اعطایی؛
- ۸-۴. میزان رضایت مدارس و مراکز منتخب بهره‌مند شده از تسهیلات اعطایی؛
- ۸-۵. میزان افزایش میانگین معدل کل دانش‌آموزان در سال تحصیلی اجرای برنامه نسبت به سه سال گذشته؛
- ۸-۶. تعداد عناوین کسب‌شده در سطح ملی، استانی و منطقه‌ای در رقابت‌های معتبر دانش‌آموزی.

ماده ۹: تصویب و اجرا

این شیوه‌نامه، مشتمل بر یک مقدمه، نه ماده و پنج تبصره، در تاریخ ۱۴۰۲/۰۴/۲۴ به تصویب قائم‌مقام بنیاد ملی رسید و اجرای آن از تاریخ تصویب لازم است.